

වර්ධනාද්‍රැක්ෂණං ශ්‍රේය: ।

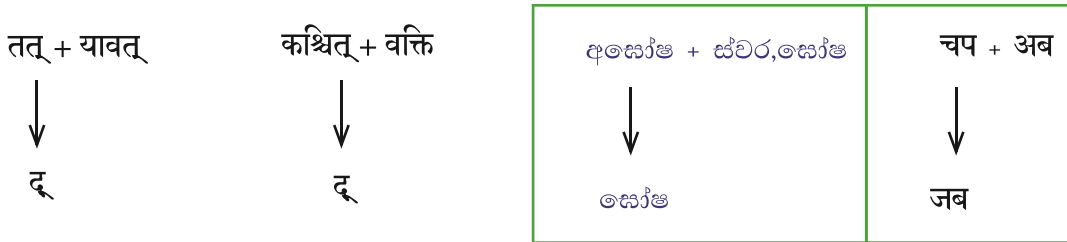
තද්‍යාවනන කච්චිද්වක්ති තාවච්චිග්‍රං ගම්‍යතාම් ।

යටින් ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරමු.

- තද්‍යාවනන - තත් + යාවත් + න
- කච්චිද්වක්ති - කච්චිත් + වක්ති
- තාවච්චිග්‍රං - තාවත් + ශීග්‍රං ලෙස ඒවා විසන්ධි කළ හැකි ය.

මෙහි දී ව්‍යාඤ්ඡන අක්ෂර දෙකක් එකට එකතු කිරීම සිදු වේ. ඒ නිසා ව්‍යාඤ්ඡන සන්ධි නමින් හැඳින් වේ. මේ සන්ධි කාර්යයේ දී මුල් පදයේ අග අක්ෂරය ව්‍යාඤ්ඡනයක් වීම අනිවාර්යය වේ.

01. තත් + යාවත් හා කච්චිත් + වක්ති යන තැන්හි අසෝෂ වර්ණයන්ට සෝෂාදේශය සිදු වී ඇත.

අභ්‍යාසය 01

● පහත උද්ධෘතයන්හි යට ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

1. තදේතානප්‍රශ්‍යතො මෙ මහද්‍රපි රාජ්‍යං න සෝච්ච්‍යමාවහති ।
2. තද්‍යතානුශ්‍රූයතෙ ।

୩. ତଦେତେଷାଂ ଯଥା ବୁଦ୍ଧିପ୍ରକାଶଃ ଭବତି ।
୪. କିଞ୍ଚିଦର୍ଥେଣ ପ୍ରଯୋଜନମ୍ ।
୫. କଦାଚିଦ୍ରାତ୍ରୌ ଶ୍ୟ୍ୟାରୂଢସ୍ୟ ତସ୍ୟ ଚିନ୍ତା ସମୁତ୍ପନ୍ନା ।
୬. ନ ହି ତଦ୍ଦିଦ୍ୟତେ କିଞ୍ଚିଦ୍ଦର୍ଥେନ ନ ସିଦ୍ଧୟତି । - ଯତ୍ନେନ ମତିମାଂସ୍ତସ୍ମାଦ୍ର୍ଥମିକଂ ପ୍ରସାଧୟେତ୍ ॥
୭. ପୂଜ୍ୟତେ ଯଦପୂଜ୍ୟୋଽପି ଯଦଗମ୍ୟୋଽପି ଗମ୍ୟତେ ।
୮. ଏତଦ୍ଦେବାତ୍ର ପାଞ୍ଚିତ୍ୟଂ ୟତ୍ସ୍ୱତ୍ପାଦ୍ଭୃରିରକ୍ଷଣମ୍ ।
୯. ସ୍ୱାମିନା ୟଦ୍ଦୟଜ୍ଞା କ୍ରିୟତେ- ତଦପ୍ୟୟୁକ୍ତମ୍ ।
୧୦. ୟଦ୍ଭବତାଭିହିତଂ ତଦେବ ମୟା କର୍ତବ୍ୟମ୍ ।

- ଅନ୍ତରାଳରେ ଉପରୋକ୍ତ ଶ୍ଳୋକଗୁଡ଼ିକର ଅର୍ଥ ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ବାକ୍ + ଯଥା, ବାକ୍ + ବିଦ୍ୟା, ପ୍ରାକ୍ + ଏବ, ଷଟ୍ + ଅତ୍ର, ଅଚ୍ + ଅନ୍ତ
 ତତ୍ + ଧନଲୁବ୍ଧଃ, ଯତ୍ + ବତ୍ପୁତ୍ରେଣ, ଯତ୍ + ବୃତ୍ତଂ, ତତ୍ + ପ୍ରାକ୍ + ଏବ

02. ଷମାସାଭ୍ୟନ୍ତରେ ତବ ପୁତ୍ରାନ୍ନୟଶାସ୍ତ୍ରଂ ପ୍ରତ୍ୟନନ୍ୟସଦ୍ଦଶାନ୍ନ କରିଷ୍ୟାମି ।

ଷଟ୍ + ମାସାଭ୍ୟନ୍ତରେ
 ↓
 ଣ୍

ଚପ + ଜମ
 ↓
 ଜମ

ଅଭ୍ୟାସ 02

- ଅନ୍ତରାଳରେ ଉପରୋକ୍ତ ଶ୍ଳୋକଗୁଡ଼ିକର ଅର୍ଥ ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

୧. ତନ୍ନ ଯୁକ୍ତମ୍ ।
୨. ତନ୍ନାମ କିମ୍ ଇତି ବଦତୁ ।
୩. ଷମନରା: ଅତ୍ରାଗତବନ୍ତ: ।
୪. ତସ୍ମାନ୍ନରେଭ୍ୟୋ ଉପକାରଂ କରୁ ।
୫. ବାଙ୍-ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଦଞ୍ଚିନ: ପ୍ରଶଂସନୀୟମ୍ ।
୬. ତନ୍ନେତ୍ରଂ ସ୍ଫରତି ।

03. कस्यचिच्छिल्पिनोऽर्धस्फटितोऽञ्जनवृक्षदारुमयः स्तम्भः स्थापितवान्।

कस्यचित् + शिल्पिनो
↓
श् + इ
↓
छ्

चप + जम
चप + श् + अव
↓
छ् ञ् ज्

● පහත උද්ධෘතයන්හි යට ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

1. न सा विद्या न तद्दानं न तच्छिल्पं न सा कला ।
2. यत्रैकेन च यत्क्रीतं तच्छतेन प्रदीयते ।
3. तच्छ्रुत्वा सार्थवाहोऽतीव दुःखमग्नः ।
4. शूद्रको नाम राजा मृच्छकटिकं नाम प्रकरणं कृतवान्।

04. पटुतर इति अतिशयार्थतद्धितपदं भवति ।

तत् + हित
तत् + ह् + इत
तद् + ध् + इत
तद्धित

चप + ह च > झ
↓ ट > ठ
श्म त > थ
क > घ
प > भ

● තත් + හවිඃ, වාක් + හරිඃ, කකුප් + හාසඃ, ඒතත් + හි, ඡට් + හරිඣඃ යන පද යටෝක්ත නිර්දේශයන්ට අනුව සන්ධි කරන්න.

07. तल्लिरव्यतामद्यतनो दिवसः ।

i. त् (तवर्ग) + ल ↓ ल्	उदा:- तत् + लब्धम् = तत् + लुनाति =
------------------------------	---

08. कस्मिंश्चिन्नगराभ्यासे केनापि वणिक्पुत्रेण तरुषण्डमध्ये देवतायतनं कर्तुमारब्धम् ।

कस्मिन् + चित्
कस्मिं + श् + चित्
कस्मिंश्चित्

न् + स् + (त थ)
↓
श् + (च छ)
↓
ष् (ट ठ)
०

අනුභාසය 04

- ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

1. अथ भवांस्तत्र तत्र किं वक्ष्यति ।

2. पुनरेतांस्तव पुत्रान्मासषट्केन यदि नीतिशास्त्रज्ञान्न करोमि ।

- විසන්ධි පද සන්ධි කරන්න.

भवान् + तनोति,

मतिमान् + तत्र,

स्फुरन् + तत्,

हसन् + चकार ,

पाशान् + छेत्तुम् ,

चलन् + टिट्टिभिः , पतन् + तरुः

09.

नू + ज / झ / श
↓
जू

- ଅତୀତ ଚର୍ଚ୍ଚାକାରୀ ଯେ ଚିତ୍ର ଫାଟି ଅଢ଼ି ପିଠାକାରି କରନ୍ତା.

1. ଅଥ ରାଜା ତାଞ୍ଚାଶାସ୍ତ୍ରାବିମୁଖାନାଲୋକ୍ୟ ସଚିବାନାହୁୟ ପ୍ରୋବାଚ ।
2. ୟସ୍ମିଞ୍ଜୀବତି ଜୀବନ୍ତି ବହବଃ ସୋଽତ୍ର ଜୀବତୁ ।
3. ତାଞ୍ଚାଶାଢ଼ୂଲାନୁ ଆଦାୟ ତତ୍ରାଗତୋଽସ୍ମି ।

10.

ହସ୍ବସ୍ବର , (ଙ୍ ଣ୍ ନୁ) + ସ୍ବର	ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ + ଇଦମ୍ =
↓	ସୁଗାଣ୍ + ଇହ =
ଦ୍ଵିତ୍ଵ	ରାଜନ୍ + ଇହ =

11.

i. ହସ୍ବ + ଛ	ଫଳ:-
↓	ତବ + ଛାୟା =
ଦ୍ଵିତ୍ଵ	ମମ + ଛତ୍ରମ୍ =

ii. दीर्घ + छ ↓ द्वित्व	उदा:- आ + छादयति = मा + छिदम् = ह्री + छः = लक्ष्मी + छाया =
-------------------------------	--

- ०१. चपा अवे जवाः
- ०२. जमे जमा वा
- ०३. चपाच्छः शः
- ०४. हो झभाः
- ०५. स्तोः श्रुभिः श्रुः
- ०६. घृभिः घृः
- ०७. तोर्लिः
- ०८. नः सक् छते

जलबिन्दुनिपातेन क्रमशः पूर्यते घटः ।
 ජලබින්දු නිපාතේන ක්‍රමසා පූර්යතේ සට:
 දිය බිඳුවැටීමෙන් ක්‍රමයෙන් කළය පිරේ.

जितक्रोधेन सर्वं हि जगज्जीयते ।
 ජිතක්‍රෝධේන සර්වං හි ජගජ්ජීයතේ
 ක්‍රෝධය දිනූ තැනැත්තා ලොව ම දිනයි.

ज्ञानलवदुर्विदग्धं ब्रह्मापि नरं रञ्जयति ।
 ඥානලවදුර්විදග්ධං බ්‍රහ්මාපි නරං න රඤ්ජයති
 නුවණ නැති මෝඩයා සතුටු කිරීමට බ්‍රහ්මයාට ද නොහැකි ය.